

Zlepšime si angličtinu – poznajme typické chyby

Ivan Kupka

Ak nadpriemerne dobre ovládame rodný jazyk, ľahšie sa naučíme aj cudzie jazyky. V slovenčine a angličtine existuje spoločná vrstva slov. Sú to jednak „univerzálne“ indoeurópske slová (brat – brother, voda – water), jednak slová latinského, gréckeho a francúzskeho pôvodu. Kto pozná mnoho takzvaných „cudzích“ slov (demokracia, ostrakizmus, auditívny, mobilný), má štúdium angličtiny uľahčené. Na druhej strane náš rodný jazyk nás naučil vyjadrovať sa určitým konkrétnym spôsobom. Tento spôsob vyjadrovania často automaticky prenášame aj do cudzojazyčného prejavu. Je zdrojom chýb, ktoré sa objavujú takmer zákonite – práve preto že sme Slovania, práve preto, že sme Slováci alebo Česi. Najjednoduchším riešením, ako tieto chyby odstrániť, je poznať ich a sústrediť sa na správny spôsob vyjadrovania.

Vďaka podobnosti češtiny a slovenčiny je pre Slováka užitočná kniha Dona Sparlinga „*English or Czenglish? Jak se vyhnout čechismům v angličtině.*“ (Praha : SPN, 1990. -- 256 s. ISBN 80-04-25329-6). V tomto článku sa sústreďujeme na niekoľko základných a typických chýb, ku ktorým nás náš rodný jazyk zvádza. Autorovi článku pomohol pri vystopovaní typických a častých chýb pán Melvyn Clarke, anglický prekladateľ. Za to mu patrí autorova vďaka. Na postrehoch pána Clarka je cenné to, že nám pomôžu s minimálnym úsilím odstrániť práve najfrekvencovanejšie chyby. Pán Clarke vyštudoval češtinu a slovenčinu na londýnskej univerzite, jeho štúdium zahŕňovalo jazyk, literatúru i dejiny našich národov. Je už dlhé roky pravidelne v styku s Čechmi a Slovákmi, má aj dlhoročné pedagogické skúsenosti. Jeho texty možno nájsť na adresách <http://czeng.wetpaint.com> a <http://zehrovak.bloguje.cz>.

Najčastejšie chyby a zámeny

Nižšie uvádzame pol tucta typických chýb, ktoré sa ako Slováci v angličtine dopúšťame.

1. Say –tell

Tieto dve slová sa vo vetách často zamieňajú. V slovenčine používame sloveso „povedať“ v spojeniach typu „on povedal, ona mu povedala“. V angličtine musíme na preklad týchto dvoch výrazov použiť dve rôzne slovesá (he said, she told him). „Tell“ teda použijeme, ak označujeme aj adresáta, ktorému je daná vec oznamovaná, hovorená. Tu sú ďalšie príklady :

Povedal, že ma má rád – *He said he loved me.*

Povedal som mu, nech príde – *I told him to come.*

Povedal som, že sa vie, že ... *I said that it was known that...*

Plakala by si, ak by som Ti povedal, že som klamal? (Z textu populárnej piesne). *Would you cry if I told you that I lied?*

2. Explain – myslite na predložku

Hoci je v angličtine v poriadku povedať „I want him to come, I enabled him to come“, výraz „I explained him...“ je chybný. V takýchto výrazoch, keď je vec vysvetľovaná konkrétnej osobe, je treba použiť predložku „, to “.

Vysvetlil som mu, že ... *I explained to him that...*,

(Môžeme aj jednoducho povedať *I explained that...*)

Môžete mi vysvetliť fotoelektrický efekt ? *Can you explain to me the photoelectric effect?*

3. Suggest – väzba „predmet plus infinitív“ je tu chybná

Príklad: „I suggested him to come.“ Je nesprávne. Tu sú príklady správnych viet:

Navrhol, že by sme mohli ísť do kina. *He suggested that we should go to the cinema.*

Učiteľ navrhol, že by mali urobiť ďalšie cvičenie, aby pochopili problém lepšie. *The teacher suggested that they should do another exercise to understand the problem better.*

Po slovese „suggest“ sa môže použiť aj gerundium („-ingový“ tvar), pokiaľ je do navrhovanej činnosti zahrnutý aj ten, kto hovorí. Napríklad:

Jane suggested going to the cinema. Jana navrhla, aby sme šli do kina.

V tomto prípade bolo v návrhu zahrnuté to, že do kina pôjde aj Jane.

4. „Išli sme s “ - pozor na slovosled

Tu je príklad typickej slovanskej chyby: „We went with my wife to Germany.“

Angličan má pocit, že hovorca šiel do Nemecka s nejakou neznámou, nepomenovanou osobou (o tom vypovedá slovo „we“) a vzali so sebou aj hovorcovu manželku. Hovorca chcel samozrejme povedať iba to, že šiel do Nemecka so svojou manželkou. Správna verzia vyzerá takto: *My wife and I went to Germany.* Ďalší príklad. Veta „We worked with the students on this problem.“ Angličanovi hovorí, že so študentmi pracovali aspoň dve osoby. Práve slovo „we“ mu signalizuje, že so študentmi pracovali dvaja (alebo viacerí) učitelia či inštruktori. Ak učiteľ pracoval so študentmi sám, mal by povedať: *My students and I worked on this problem.* Alebo neformálne: *Me and my students worked on this problem.*

5. Come, go, arrive

V čom sa líšia nasledujúce dve vety? Prečo sú v nich použité rôzne slovesá?

- *John is coming to visit me.*

- *John is going to visit Uncle Ben.*

V prvom prípade sa John pohybuje smerom ku miestu, na ktorom sa hovorca nachádza. V druhom prípade John odchádza od hovorcu a ide na návštevu. Ak chceme povedať, že niekto niekam prišiel, môžeme použiť sloveso „to arrive“. Prosíme čitateľa, aby si preložil nasledujúcu vetu: „Prišiel do Kalifornie v roku 1999.“ a až potom sa pozrel na jej preklad.

Jeden možný preklad vety znie : *He arrived in California in 1999.* Ak by ste miesto predložky „in“, použili predložku „to“, šlo by o ďalšiu rozšírenú chybu.

6. Working as, working like

Aký je významový rozdiel medzi nasledujúcimi vetami? *He works like a doctor. He works as a doctor.* Význam viet nie je identický. Slovo „like“ sa používa pri podobnosti, slovo „as“ pri totožnosti. Aj pokročilí študujúci majú problémy s použitím a rozlíšením týchto dvoch slov. V prvom prípade osoba možno pracovala kvalifikovane, ako ozajstný lekár, ale lekárom nebola. V druhom prípade išlo o pracujúceho lekára.

Správne, ale menej používané

Gramatické cvičenia z učebnice nám nezaručia, že budeme v cudzom jazyku hovoriť plynulo a prirodzene. Niektoré gramaticky správne výrazy sa jednoducho v angličtine používajú menej často ako v slovenčine. Typickým a častým prípadom je spojenie „musím povedať“, vo význame „naozaj si myslím, že...“. Veta *„I must say that your dress is marvellous.“* je gramaticky správna, Brit či Američan by ale v tomto prípade uprednostnil vety typu *„I really think your dress is marvellous. Your dress is really marvellous.“*

Ako sa môžeme naučiť vyjadrovať sa nielen gramaticky správne, ale aj prirodzene? Dôležité je zabezpečiť si pravidelný kontakt s cudzím jazykom a to v jeho korektnej podobe. Televízne vysielanie BBC, rozhlasové vysielanie na internete či audioknihy sú v tomto smere výbornými pomôckami.